

unicef

for alle verdens børn

Inspirationsguide til Skoleforvaltningen

Anbefalinger til et styrket fokus på børns
rettigheder i din kommune

unicef

Den Danske UNICEF Fond
Rentemestervej 62, 2400 København NV
unicef.dk

KOLOFON

Forfattere: Morten Norman Jørgensen; Christoffer Badse;
Cecilia Decara (ekstern konsulent)

Bidragydere: Mai Vinsted, Gerd Skjærbæk Duch

Opsætning: Creative & Marketing, UNICEF Danmark

ISBN: 978-87-90621-30-8

©2024 Den Danske UNICEF Fond
Rentemestervej 62, 2400 København NV

Telefon +45 35 27 38 00
E-mail unicef@unicef.dk
www.unicef.dk

Redaktionen er afsluttet den 30. august 2024

Denne publikation eller dele af den må gengives til ikke-kommercielle formål med tydelig angivelse af kilde.

Hvorfor denne inspirationsguide?

UNICEF Danmark har siden 2014 arbejdet med at understøtte grundskoler i Danmark med at sætte fokus på børns rettigheder. Mere end hver tredje kommune har i dag én eller flere rettighedsskoler inden for kommunegrænsen – skoler, der med supervision fra UNICEF Danmark, arbejder kontinuerligt med at fremme børns rettigheder i undervisning og skoleudvikling.

Arbejdet på skolerne bærer frugt. Senest har en undersøgelse fra 2024 vist, at de elever, der over de seneste år har stiftet bekendtskab med børns rettigheder på en UNICEF rettighedsskole, øger deres kendskab til egne og andres rettigheder. Dette giver børn i hele landet stærkere handlekompeterencer til at stå op for deres rettigheder, når de er i fare for at blive krænket.

Men potentialet for at styrke rammerne for et liv for børn i Danmark, hvor de helt centrale rettigheder fra FN's Børnekonvention overholdes og fremmes, rækker ud over indsatserne på landets skoler. Retten til ikke-diskrimination, retten til udvikling og retten til at blive inddraget, er rettigheder, der kræver et tværgående fokus fra alle de voksne, der er med til at forme rammerne for den gode barndom.

Derfor ønsker UNICEF Danmark med denne publikation at række ud til de kommuner, der har en eller flere rettighedsskoler i nærområdet. Gennem inspirationseksempler på, hvordan skolerne arbejder med at fremme børns rettigheder, leverer vi en række anbefalinger til et styrket rettighedsfokus i kommunernes skoleforvaltninger.

Måske kan der høstes erfaringer fra rettighedsskolen i din kommune på en mere systematisk måde, så både forvaltning og øvrige skoler drager nytte af arbejdet?

Det kan også være, at den kompetenceudvikling af skolens medarbejdere, som UNICEF Danmark stiller til rådighed, med fordel kan bringes i spil på nye måder i forvaltningsregi?

Eller måske UNICEF Danmark kan bidrage med at levere data om effekten af rettighedsskolernes indsatser, så forvaltningens understøttelse af det politiske arbejde med at fremme børns rettigheder kvalificeres, til gavn for kommunens samlede skolevæsen?

Potentialerne afhænger af den enkelte kommune, de strategiske prioriteter i forvaltningen og hvilke samarbejdsmodeller der allerede eksisterer mellem forvaltning og rettighedsskole.

Vi håber, at de inspirationseksempler, vi har udvalgt i denne guide, kan skabe værdi for det der sker i netop din kommune.

Indhold

DEL 1

Børns rettigheder – på alle kommunens niveauer **5**

- Kommunen i front i arbejdet med Børnekonventionen 5
- UNICEF Danmark er allerede til stede i kommunerne 7
- Et rettighedsbaseret børnesyn i din kommune 7
- Inddragelse af børn gennem rettigheder 11

DEL 2

Spil hinanden gode: Fremme af børns rettigheder er et fælles arbejde på tværs af skole og forvaltning **18**

- Et systematisk blik på børns rettigheder gennem de nye skoleudviklingssamtaler 18
- Stort potentiale for videndeling i kommuner med både rettighedsskoler i udsatte og ikke-udsatte boligområder 22
- Et rettigheds-kickoff i kommuner med rettighedsskoler i udsatte boligområder 25
- Et konsekvent fokus på at indsamle og anvende erfaringer i kommunerne med rettighedsskoler i ikke-udsatte boligområder 27

OPSUMMERING

De syv anbefalinger til forvaltningen **29**

Børns rettigheder – på alle kommunens niveauer

Hvert andet år udgiver UNICEF Danmark, i samarbejde med Institut for Menneskerettigheder, en kendskabsundersøgelse, der giver et aktuelt blik på, hvor godt børn i Danmark kender deres rettigheder. Undersøgelsen er vigtig, fordi vi ved, at børns kendskab til rettighederne har afgørende betydning for, hvorvidt de får sagt fra, når deres egne eller andre børns rettigheder er i fare for at blive tilsidesat eller krænket.¹

Den seneste undersøgelse fra 2023 viser blandt andet, at hele 37 pct. af børn i 6.-10. klasse ikke kan nævne en eneste rettighed. Der ses samtidig en tendens til, at færre børn lærer at respektere andres rettigheder i skolen. I 2019 var 70 pct. af børnene enige i, at de lærte at respektere hinandens rettigheder. I den seneste undersøgelse faldt denne andel til 45 pct.

På UNICEFs rettighedsskoler er det målet, at alle eleverne øger deres kendskab til børns rettigheder, men vejen dertil afhænger af, hvilken skole, der er tale om – herunder hvordan elevsammensætningen ser ud. Vi ved fra undersøgelser, at særligt børn i udsatte positioner kan opleve, at deres rettigheder er under pres. Derfor er virkemidlerne til at arbejde med børns rettigheder ofte anderledes på skoler, hvor andelen af elever, som befinder sig i en udsat position, er høj. En række af de nyeste rettighedsskoler har det tilfælles, at de ligger i boligområder, der af Social- og Boligstyrelsen er karakteriseret som udsatte.² Man kan sige, at UNICEF Danmark har udvidet konceptet for rettighedsskoler således, at vi nu både understøtter skoler i ikke-udsatte boligområder (det oprindelige rettighedsskolekoncept) og skoler i udsatte boligområder. I de inspirationseksempler vi vil fremhæve senere, vil du derfor møde et udsnit af forskellige tilgange, som skolerne har anvendt. Og du vil både møde skoler som er blevet certificerede rettighedsskoler under det oprindelige koncept, og skoler i udsatte boligområder, som er i fuld sving med arbejdet.

Kommunen i front i arbejdet med Børnekonventionen

Den 19. juli 1991 ratificerede Danmark FN's Konvention om Barnets Rettigheder fra 1989, og FN's Børnekonvention er derfor juridisk forpligtende i Danmark og for danske myndigheder. Konventionen forpligter Danmark til at sørge for, at rettighederne bliver gennemført, blandt andet gennem landets love, administration og praksis. Desuden har Folketingets Ombudsmand udtalt, at forvaltningsmyndigheder skal medvirke til at opfylde FN's Børnekonvention ved af egen drift at benytte sig af relevante konventionsbestemmelser.³

Ofte spiller kommunerne en central rolle i mødet mellem myndighed og borger, og er dermed det første, og måske vigtigste, kontaktpunkt mellem børn som rettighedssubjekter på den ene side, og forvaltningen som ansvarsbærende på den anden side. I flere af de retskilder, der regulerer kommunernes praksis på børne- og ungeområdet, er rettigheder fra Børnekonventionen derfor også nævnt. Et aktuelt eksempel findes i Vejledningen om generelle bestemmelser i barnets lov hvor der står, at den lovpligtige sammenhængende børnepolitik, som alle kommuner er forpligtet til at udarbejde, bør tage hensyn til de principper og værdier som FN's Børnekonvention bygger på.⁴

”I forbindelse med udarbejdelsen af den sammenhængende børnepolitik kan kommunen også hente inspiration i FN's Børnekonvention, som Danmark, og dermed også kommunerne, er forpligtet til at efterleve. Børnekonventionen omhandler langt de fleste aspekter af børn og unges hverdag og deres grundlæggende rettigheder.”

– Afsnit 87 ff i Vejledningen om generelle bestemmelser i barnets lov

I en kommunal sammenhæng er et fokus på børns rettigheder vigtigt af flere årsager.

Dels fordi kommunen ved at sikre rammer til overholdelse af rettighederne i mødet med det enkelte barn, dermed lever op til sine forpligtelser. Dette gælder i særdeleshed på myndighedsområdet, men også på andre områder. Hvis en elev fx bortvises fra undervisningen i skolen gentagende gange uden at blive hørt, vil det potentielt være et brud på Børnekonventionens artikel 12 om børns ret til inddragelse. Et andet eksempel, der kan fremhæves, er kommunens forpligtelse til at sikre tilgængelighed og inklusion for børn med handicap, fx ved at de fysiske rammer gør det muligt for barnet at deltage i undervisning.⁵

Men børns rettigheder er også vigtige på et systemisk niveau i en kommunal kontekst. Hvis ikke kommunen arbejder vedholdende med at fremme børns rettigheder – fx gennem opdaterede sprogpolitikker, der lever op til intentionerne i Børnekonventionens artikel 2 om ikke-diskrimination – så risikerer rettighederne at miste deres reelle værdi

over tid. Et andet – og aktuelt – eksempel på en systemisk fremme af børns rettigheder, er kommunernes forpligtelse til at vejlede børn og unge i, hvad kommunen kan tilbyde dem – særligt hvad kommunen kan tilbyde de børn og unge, der befinder sig i udsatte positioner.⁶

UNICEF Danmark er allerede til stede i kommunerne

UNICEF Danmark har certificeret tre kommuner som 'børnevenlige byer' – Aalborg, Billund og Gladsaxe kommune. Det betyder, at de tre kommuner arbejder målrettet med at fremme børns rettigheder lokalt. Certificeringen er sket efter retningslinjerne i det globale UNICEF-program Child Friendly Cities og forpligter kommunerne til at lave aktivitets- og handleplaner med børns rettigheder som den styrende ambition.⁷ Derfor kender UNICEF Danmark til en række best practices for kommunale initiativer, der er styret af formålet om at fremme børns rettigheder. Men vi ved også, at potentialerne i at understøtte et godt flow af viden mellem den lokale rettighedsskole og skoleforvaltningen er store, og for mange kommuner kan være en oplagt start til et mere systematisk fokus på børns rettigheder, hvor UNICEF Danmark kan byde ind med relevante indspark.

Denne inspirationsguide har derfor sit primære afsæt i arbejdet på UNICEFs rettighedsskoler, hvor tusindvis af elever dagligt lærer, leger, dannes og udvikles – og hvor børns rettigheder tænkes ind i et bredt udsnit af skolens indsatser og aktiviteter. Vi ved godt, at dette ikke alene sker på UNICEFs rettighedsskoler, men på utallige skoler i Danmark. Til gengæld ved vi også, at UNICEF Danmarks indsamling af viden fra rettighedsskolerne giver et solidt billede af, hvad der virker, når målet er at fremme rettighederne for eleverne. Et billede, der kan understøtte skoleforvaltningerne i kommunens samlede arbejde med børns rettigheder.

Ved at integrere børns rettigheder som en systematisk tematik i de samarbejdsflader, der er mellem rettighedsskole og forvaltning, kan forvaltningen få indblik i indikatorer med særlig betydning for fremme af børns rettigheder på skolen. Dette kan give forvaltningen bedre mulighed for at understøtte rettighedsskolens indsatser, men det kan også skabe ringe i vandet og smitte positivt af på forvaltningens samarbejde med kommunernes øvrige skoler.

Et rettighedsbaseret børnesyn i din kommune

UNICEFs rettighedsskoler arbejder med at definere et fælles børnesyn, der er gældende for hele skolen. Ser vi på forskellene mellem de definerede fælles børnesyn på de enkelte rettighedsskoler, så er den ikke stor. Når vi spørger skolerne, hvad forklaringen er på dette, så får vi ofte svaret, at alle rettighedsskolerne, gennem deres arbejde med Børnekonventionen, har beskæftiget sig konsekvent med et rettighedsbaseret børnesyn – et "moderne børnesyn", hvor børn og unge ses som:

+ *Kompetente i eget liv*

+ *Værdifulde i sig selv*

+ *Individer, der skal behandles ligeværdigt og respektfuldt*

Når rettighedsskolernes øvelse med at definere et fælles børnesyn er vigtigt, selvom resultatet ikke ofte afviger mærkbart fra skole til skole, så er det fordi processen har vist sig at have høj værdi.

Når mange voksne sammen skal sætte ord på de allervigtigste værdier, som giver sig til udtryk i deres respektive måder at anskue børn på, så trækker mange på anekdoter og fortællinger fra deres egen barndom, eller måske deres egne børns oplevelser. Som voksne er vi ofte rundet af, hvordan vi selv er blevet mødt som børn og de oplevelser, vores nærmeste har – ofte i højere grad end vi lige er klar over. Øvelsen bidrager derfor også til at bevidstgøre skolens ansatte om alle de ”mellemregninger”, der definerer vores syn på børn.

I mange kommuner arbejdes der med børnesyn i strategier og politikker. Selvom denne type styringsdokumenter spiller en anden rolle i en kommune, end de nedskrevne børnesyn skolerne definerer, så er formålet det samme; at øge bevidstheden om den måde børn ses på. UNICEF Danmark opfatter et børnesyn som måden, hvorpå vi som individer eller samfund ser på og opfatter børn og unge i forhold til deres evner, intentioner og positioner (for eksempel i forhold til voksne). Børnesyn kan derfor både have rod i kultur, religion, forskning og samfundsmæssige værdier, og kan variere over tid, traditioner, geografi og samfunds- og familiemæssige strukturer mv. UNICEF Danmark har derfor observeret, at det fremherskende børnesyn i Danmark har udviklet sig i takt med ny empiri, viden og forskning inden for særligt sociologi og psykologi, men også parallelt med fremkomsten af børns rettigheder og udviklingen inden for rettighedstænkningen.⁹

Det står dog også klart, at selvom en række samfundstendenser har bidraget til en overordnet udvikling i synet på børn, der trækker i en mere rettighedsbaseret retning, så findes der stadig forskellige opfattelser af, hvad der egentlig karakteriserer et tidssvarende børnesyn. Et vedholdende fokus på at tale om børnesyn er derfor væsentligt blandt alle voksne, der arbejder med børn – og på en række af UNICEFs rettighedsskoler kan det endda ses, at den løbende refleksion over eget og andres børnesyn ydermere har gjort de voksne i stand til at forholde sig mere kvalificeret til spørgsmål vedrørende sprogbrug, skole-hjem-samarbejde og børneinddragelse.⁹

EN ØVELSE TIL ALLE VOKSNE ANSVARSBÆRERE

Hvilket børnesyn har du egentlig?

Alle rettighedsskoler arbejder med at definere et fælles børnesyn. Med afsæt i et e-læringsmodul, der har en faciliterende rolle, gennemgår skolens medarbejdere i teams fem forskellige trin, før børnesynet er beskrevet.

Det har vist sig, at når lærere, pædagoger, ledere og andre ansatte på rettighedsskolerne giver sig tiden til at formulere et fælles børnesyn, så kombineres stærke pædagogiske og didaktiske fagligheder med netop Børnekonventionen som udgangspunkt. Øvelsen styrker bevidstheden hos personalet på skolen i, hvad der ligger bag det børnesyn der praktiseres på skolen, og hvilken betydning det har for elevernes trivsel og læring.

Scan eller klik på QR-koden for at gå til e-læringsmodulet.

Børnekonventionen bygger på et rettighedsbaseret børnesyn. Dette ses fx ved den generelle antagelse i konventionen om, at børn og unge har individuelle rettigheder – på lige fod med voksnes frihedsrettigheder, som fx ytringsfriheden. Voksne anskues som ansvarshavere og børn som rettighedshavere, og Børnekonventionen ser børn og unge som individer, der har særlige indsigter i egne oplevelser, i deres eget liv og børneliv generelt. Derudover ses børn og unge som aktører, der bliver motiveret og styrket af at blive inddraget – og som har ret til inddragelse, fordi børn og unge ellers kan have svært ved at komme til orde i samfundet. Børn og unge har imidlertid stadig brug for omsorg, beskyttelse og støtte fra voksne og det er i sidste ende de voksnes ansvar, at børn trives.

At reflektere over forskellige børnesyn er derfor ikke en øvelse, der kun har relevans blandt voksne, som møder børn direkte i deres arbejde. Medarbejderne i kommunens forvaltning træffer dagligt beslutninger, der har betydning for børn og unge, og derfor er medarbejderne i forvaltningen voksne ansvarshavere, ligesom skolens medarbejdere er det.

1. ANBEFALING TIL FORVALTNINGEN

Gennemfør den øvelse, rettighedsskolerne laver, for at definere et fælles børnesyn

Som ansat i den kommunale skoleforvaltning beskæftiger du dig dagligt med børn og unge – men det er ikke sikkert, der altid er tid til at tale med dine kollegaer om dit, deres eller kommunens børnesyn. Måske kan det give nye faglige perspektiver, at der igangsættes en øvelse om børnesyn på jeres næste internat, kursusdag eller teammøde?

Børnekonventionen bygger på et rettighedsbaseret børnesyn. Dette ses fx ved den generelle antagelse i konventionen om, at børn og unge har individuelle rettigheder – på lige fod med voksnes frihedsrettigheder, som fx ytringsfriheden. Voksne anskues som ansvarshavere og børn som rettighedshavere, og Børnekonventionen ser børn og unge som individer, der har særlige indsigter i egne oplevelser, i deres eget liv og børneliv generelt. Derudover ses børn og unge som aktører, der bliver motiveret og styrket af at blive inddraget – og som har ret til inddragelse, fordi børn og unge ellers kan have svært ved at komme til orde i samfundet. Børn og unge har imidlertid stadig brug for omsorg, beskyttelse og støtte fra voksne og det er i sidste ende de voksnes ansvar, at børn trives.

At reflektere over forskellige børnesyn er derfor ikke en øvelse, der kun har relevans blandt voksne, som møder børn direkte i deres arbejde. Medarbejderne i kommunens forvaltning træffer dagligt beslutninger, der har betydning for børn og unge, og derfor er medarbejderne i forvaltningen voksne ansvarshavere, ligesom skolens medarbejdere er det.

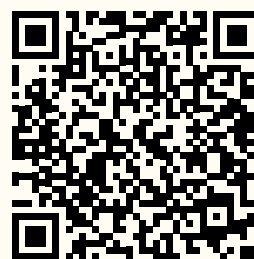
ØGET KENDSKAB TIL EGNE RETTIGHEDER

Et Klassecharter på elevernes præmisser

På UNICEFs rettighedsskoler udarbejder alle klasser i fællesskab et Klassecharter. Klassecharteret laves med afsæt i børns rettigheder og definerer de spilleregler og værdier, der er særligt vigtige for klassen. Klassecharteret gør, at eleverne bliver eksplicitte omkring, hvilke rettigheder der er særligt vigtige for dem.

Øvelsen forudsætter ikke, at skolen er en rettighedsskole, men eleverne skal have kendskab til Børnekonventionen.

INSPIRATION

Scan eller klik på QR-koden for at se hvordan lærerne vejledes i at facilitere øvelsen.

INSPIRATION

Scan eller klik på QR-koden for at se det interaktive aktionsværktøj til mellemtrinnet.

AKTIONSVÆRKTØJ

Handlekompetencer for elever på mellemtrin og i udskoling gennem aktionsværktøjer

I nogle klasser er undervisning i kontroversielle emner en svær disciplin for lærerne. Måske fordi en eller flere elever har det svært derhjemme. Læreren må gå forsigtigt frem, hvis f.eks. misbrug, fængsel, diagnoser eller vold i hjemmet er temaer i undervisningen.

UNICEF Danmark har udviklet et interaktivt værktøj til elever på mellemtrinnet. Her kan eleverne arbejde med at navigere sig gennem en række svære spørgsmål og træffe valg, der ruste dem med kompetencer til at handle på egne eller klassekammeraters vegne. De to cases handler om henholdsvis mobning og psykisk vold og giver helt konkrete eksempler på, hvad det vil sige, når ens rettigheder kommer under pres, og målet er at skabe refleksion over, hvor man som barn kan få hjælp, hvis egne eller andres rettigheder er under pres. Der følger en plakat med som kan hænges i klasseværelset, der minder eleverne om de forskellige hjælpelinjer på skolen, i elevernes nære liv, i kommunen og via nationale hjælpelinjer.

ANBEFALING

2. ANBEFALING TIL FORVALTNINGEN

Gennemfør aktionsværktøjet og få en styrket forståelse for det rettighedsbaserede børnesyn i praksis

Gennemfør aktionsværktøjet *'Toby og Monica har det svært'*, så du og dine kollegaer i forvaltningen får et indtryk af, hvordan et rettighedsbaseret børnesyn kan omsættes til konkrete måder at kommunikere til og med børn på.

Inddragelse af børn gennem rettigheder

Ifølge FN's Børnekonvention har børn og unge ret til at sige deres mening samt blive lyttet til og taget alvorligt af voksne.¹⁰ Dette følger også af bl.a. *barnets lov*.¹¹

Indflydelsen skal, efter Børnekonventionens grundprincipper, ske med respekt for børns og unges forskellighed, og skal ske under hensyntagen til det enkelte barn eller den enkelte unges modenhed, alder og ressourcer, herunder eventuelle kommunikationsvanskeligheder som følge af funktionsnedsættelse. Retten til indflydelse betyder ikke, at barnet eller den unge pålægges ansvaret for beslutningerne eller afgørelserne.

Børneinddragelse handler om, at voksne, der arbejder med børn og unge i beslutningsprocesser, der vedrører deres liv, tager børn og unge alvorligt. Her er det ikke nok blot at lytte til børn og unge. Man må også skabe gode rammer for at inddrage dem og være tydelig om præmisserne for inddragelse.¹²

Der er mange gode grunde til at inddrage børn og unge. Inddragelsen kan give unik viden om børns og unges liv og bidrage til at øge kvaliteten og effekten af offentlige processer, indsatser og ydelser. Dertil kommer, at børneinddragelse kan være en læringsproces for børn og unge, der er med til at styrke deres medborgerskab og demokratiske engagement og ikke mindst livskvalitet, når børn og unge oplever at have indflydelse.¹³

Løbende inddragelse og tilvejebringelse af barnets eller den unges perspektiver kan ske både ved samtaler og gennem anden direkte kontakt ud fra en konkret vurdering af barnet eller den unges behov og ønsker.¹⁴ Dette har relevans på både myndighedsområdet og i kommunens skoler og institutioner, hvor børn og unge dagligt er i kontakt med voksne. Men en rettighedsbaseret inddragelse af børn og unge kan også med fordel ske på et mere systemisk kommunalt niveau.

Kommunerne har en vigtig opgave med at understøtte, at børn og unge inddrages på de arenaer, hvor de lever deres liv, og at børn og unge har mulighed for at få indflydelse på de strategier og politikker, der påvirker dem. En undersøgelse fra Børnerådet fra 2021 viser, at blot 5 pct. af kommunerne har en nedfældet politik eller strategi for børneinddragelse¹⁵, 80 pct. af kommunerne svarer, at de ikke har indarbejdet børneinddragelse som en del af andre politikker/strategier, mens 15 pct. hverken har en selvstændig politik/strategi for børneinddragelse eller indarbejdet det i eksisterende politikker/strategier.

ANBEFALING

3. ANBEFALING TIL FORVALTNINGEN

Integrér en rettighedsbaseret inddragelse af børn og unge i de formelle høringskanaler

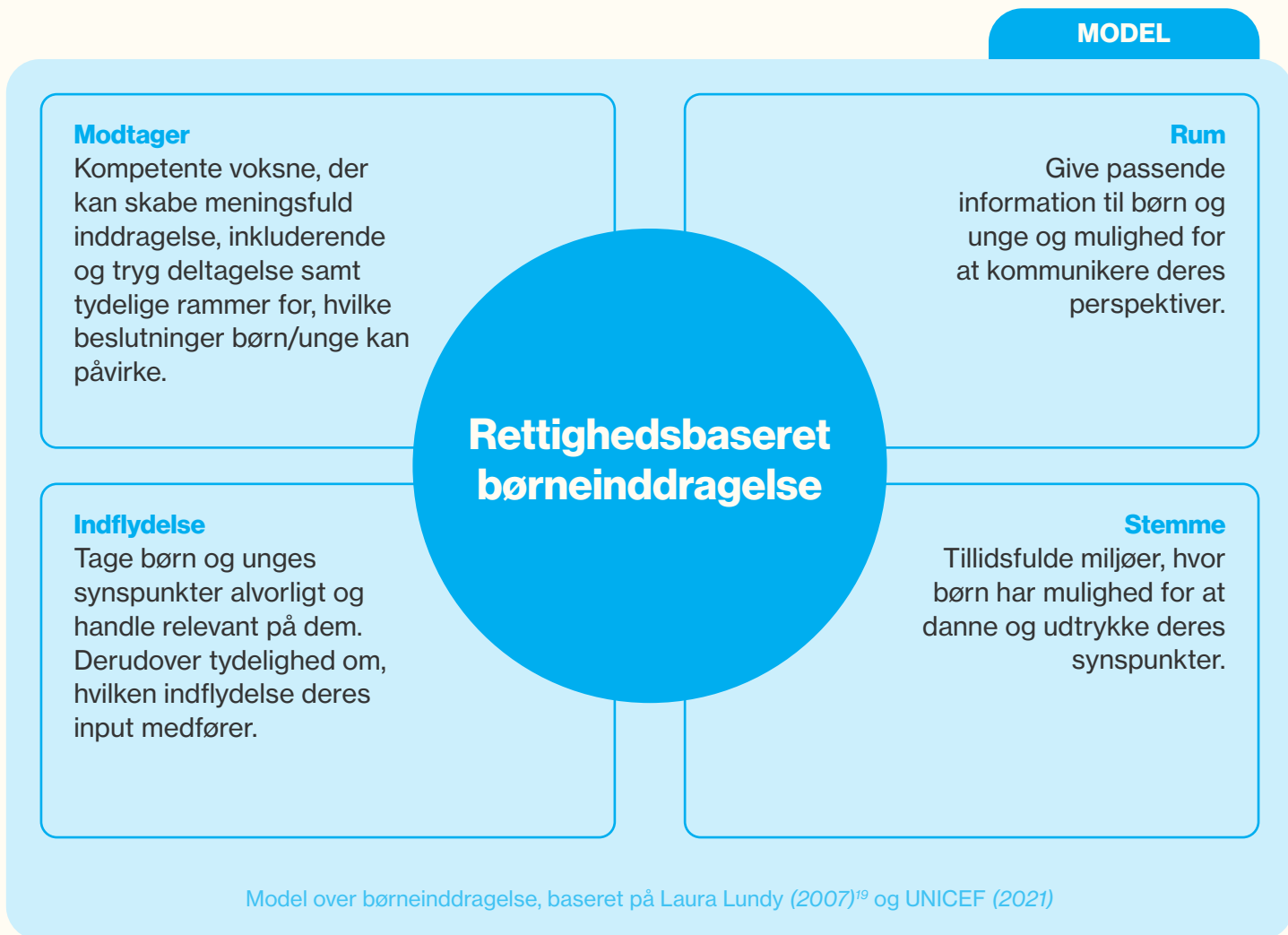
Tænk rettighedsbaseret børneinddragelse ind i de formelle organer, der i din kommune anvendes til at høre børn og unge. Er der endnu ikke et etableret børne- eller ungeråd i kommunen, fordi det er blevet fravalgt politisk, kan en rettighedsbaseret inddragelse af børn og unge på et systemisk niveau ske gennem andre formelle kanaler.

Netværket af Ungeråd (NAU) har i 2023 lavet en optælling, der viser, at en ud af tre kommuner ikke har et børne- og/eller ungdomsråd, og dermed ikke noget formelt organ, der sikrer børns og unges ret til at blive hørt og inddraget i politiske beslutninger

i kommunen, som vedrører dem.¹⁶ Eksempler fra NAU og Ungdomsringen viser, at børn og unge har mødt udfordringer og mangelfuld opbakning, når de har forsøgt at starte et ungdomsråd i deres kommune. Ligeledes er der eksempler, hvor kommuner har trukket støtten eller stærkt beskåret eksisterende ungdomsråd.

UNICEF Danmark anbefaler, at alle kommuner etablerer formelle organer med repræsentation fra kommunens børn og/eller unge. Et ungeråds virke kan struktureres på mange forskellige måder og bruges forskelligt alt efter de lokale forhold. Alle kommuner, der har rettighedsskoler, kan med fordel finde inspiration fra rettighedsskolernes rettighedsråd, som arbejder ambitiøst med en række metoder til børneinddragelse. Rettighedsrådet er et udvidet elevråd, der nedsættes på alle skoler, der starter som rettighedsskoler.

De vigtige elementer af rettighedsbaseret børneinddragelse kan illustreres i en model, som den irske børneinddragelsesprofessor Laura Lundy har lavet.¹⁷ Lundy peger på fire elementer, der skal være til stede, for at der er tale om reel børne- og ungeinddragelse: rum, stemme, modtager og indflydelse. Modellen er lavet for at hjælpe professionelle med at involvere børn og unge meningsfuldt i beslutningsprocesser.

På UNICEFs rettighedsskoler går personalet systematisk til værks i deres tilgang til børneinddragelse. Flere af skolerne arbejder eksempelvis med en rettighedsbaseret tilgang til børneinddragelse i den måde, skolen rammesætter samarbejdet mellem skole og hjem.

UNICEF Danmark har i samarbejde med foreningerne Baba og Bydelsmødre, der består af frivillige brobyggere i udsatte boligområder, udgivet en guide til det gode skole-hjem-samarbejde på en rettighedsskole. I guiden kan du blandt andet læse mere om, hvordan Lundys model for børneinddragelse bruges i praksis.

INSPIRATION

Scan eller klik på QR-koden for at gå til skole-hjem-guiden

RETTIGHEDSBASERET SKOLE-HJEM-VÆRKTØJ

Guide til børns deltagelse på flere niveauer

På UNICEFs rettighedsskoler eksperimenteres der med nye former for skole-hjem-samarbejde. Flere af de nye rettighedsskoler har mødt udfordringer med at motivere forældre til fremmøde og engagement. Skole-hjem-guiden er særligt tiltænkt disse skoler.

I guiden kan du bl.a. læse om sondringen mellem konsulterende deltagelse (når børn tages med på råd), samarbejdende deltagelse (når børn er med i hele inddragelsesprocessen) og deltagelse, hvor børn er i front (når børn definerer og styrer inddragelsesprocessen).

Undervisning om, gennem og til rettigheder

Alle de skoler, som UNICEF Danmark understøtter, arbejder med et defineret koncept for rettighedsundervisning. Rettighedsundervisning kan defineres som uddannelse og information, der har til formål at bygge en universel kultur med udgangspunkt i menneskerettigheder.

Effektiv og udbytterig rettighedsundervisning handler om at formidle og tilegne sig kendskab til rettigheder og de mekanismer, der beskytter dem, men også om at udvikle evner og holdninger, som aktiverer eleverne til at handle, og særligt til at fremme, forsvare, og anvende rettigheder i deres liv og hverdag.¹⁹

UNICEF Danmarks digitale læringsunivers, som du kan finde på UNICEF Danmarks hjemmeside, tilbyder alle skoler – rettighedsskoler som ikke-rettighedsskoler – en række materialer, der kan inspirere til undervisning i rettigheder målrettet trin og fag.

Læringsuniverset har også en række materialer henvendt til andre voksne ansvarsbærere – herunder lærere og pædagoger, men også fx socialrådgivere, frivillige fodboldtrænere og influencere. Fællesnævneren i alle materialer til skolerne er, at aktiviteterne og læringsforløbene styrker den enkelte elev i at kende og kræve sine rettigheder, og søge hjælp hvis de selv, eller nogen de kender, har brug for det.²⁰

MODEL**Læring om**

Læring *om* rettigheder, så eleverne forstår menneskerettighedsnormer og principper samt de grundlæggende værdier, der understøtter rettighederne og de mekanismer, der beskytter dem.

Læring gennem

Læring *gennem* rettigheder, så læring og undervisning skabes på en måde, der respekterer både lærens og elevernes rettigheder.

**Rettighedsundervisning
bygger på tre væsentlige
principper**

Læring til

Læring *til* rettigheder, så læringsudbyttet bliver en styrkelse af individets nydelse og udøvelse af sine rettigheder, samt evnen til at respektere og forsvare andres rettigheder.

En væsentlig pointe omkring rettighedsundervisning er, at principperne ikke alene gælder, når det er børn der undervises, selvom principperne her er gengivet med den præmis, at der er tale om undervisning i grundskolen. Principperne gælder også, når voksne kompetenceudvikles – uanset hvilke voksne, der er tale om. Derfor er det særlige ved rettighedsskolerne, at de ansatte både tilbydes kompetenceudvikling, der supplerer deres eksisterende faglighed med øget forståelse for børns rettigheder, og

vejledes i hvordan de bedst faciliterer rettighedsundervisning for eleverne. Konceptet for rettighedsundervisning er altså gældende på rettighedsskolerne, uanset om der er tale om kompetenceudvikling af personalet eller undervisning af eleverne.

UNICEF Danmark tilbyder alle medarbejdere på interesserede skoler at arbejde med børns rettigheder gennem vores digitale RettighedsLAB, som byder på en række læringsressourcer, der med afsæt i den enkelte medarbejders opgaver, skræddersyer et online kursusforløb. Alle materialerne bygger på principperne for rettighedsundervisning, så den enkelte deltager både får viden om rettigheder (fx om den historiske udvikling og betydningen af børns rettigheder), modtager læringen gennem rettigheder (fx gennem en konsekvent brug af et inkluderende og rettighedsbevidst sprogbrug) samt til rettigheder (fx til et læringsudbytte, der skaber styrkede handlekompetencer, når den voksne observerer børn, der er ved at få krænket en eller flere af sine rettigheder).

INSPIRATION

DIGITALT LÆRINGS LABORATORIE TIL SKOLENS ANSATTE

Vejen til fremme af børns rettigheder går gennem kompetente voksne

Mange aktører ønsker at påvirke grundskolerne i Danmark. Det er forståeligt, fordi det er den arena, hvor børn og unge opholder sig mest udenfor hjemmet. Skoler i Danmark har utallige krav og forpligtelser at forholde sig til. Derfor bygger UNICEF Danmarks RettighedsLAB på en simpel præmis: alle læringsressourcer skal kunne bruges i direkte sammenhæng med allerede eksisterende aktiviteter eller opgaver hos den enkelte ansatte.

RettighedsLAB giver skoleledelse og fagprofessionelle på skoler mulighed for at eksperimentere med metoder og tilgange til børns rettigheder, så det bedst understøtter lokale forhold og det blik, den enkelte finder relevant. Laboratoriet tilbyder bl.a. interaktive videoer, e-læringsmoduler og skalérbare cases, der udvikler sig efter de valg, den ansatte selv træffer løbende. Temaerne kredser om alt fra ikke-diskrimination i en skolekontekst til beskyttelsesregler for børn.

**Scan eller klik
på QR-koden
for at gå til
RettighedsLAB**

RettighedsLAB består, udover de forskellige læringsressourcer, også af tre målinger, der har til hensigt at dokumentere progressionen i de ansattes læringseffekt på rettighedsskolerne. Målingerne stiller både spørgsmål til vidensniveauet om børns rettigheder samt adfærden på skolen og holdningen til rettigheder. Besvarelserne er

anonymiseret, men giver væsentlige data om, hvordan skolerne arbejder med børns rettigheder i praksis, og om hvordan deres viden og handlinger ændrer sig i takt med, at de engagerer sig i RettighedsLAB. Det kan være, at du eller dine kollegaer fra forvaltningen kan få kvalificeret jeres viden om rettighedsskolens trivselsudvikling eller andre kvalitetsparametre, ved at se ind i UNICEF Danmarks mapping af impact som følge af RettighedsLAB?

ANBEFALING**4. ANBEFALING TIL FORVALTNINGEN****Anvend konceptet for rettighedsundervisning til kurser og oplæg for dit team, din afdeling eller i hele forvaltningen**

Konceptet for rettighedsundervisning er hverken reduceret til kun at gælde for elever eller ansatte på skoler. Overvej om tilgangen til rettighedsundervisning kan adapteres til de næste konferencer eller kurser, der afholdes i din forvaltning.

ANBEFALING**5. ANBEFALING TIL FORVALTNINGEN****Gør brug af de data UNICEF Danmark indsamler via RettighedsLAB, når der drøftes kvalitet med skolerne**

I RettighedsLAB ligger der tre målinger som giver unik viden om rettighedsskolens udvikling i arbejdet med børns rettigheder. Hvis der er en rettighedsskole i din kommune, så spørg om skolen vil række ud til UNICEF Danmark forud for den næste kvalitetssamtale. Skolen kan få adgang til de seneste opgørelser og eventuelle sammenlignende oversigter med øvrige rettighedsskoler. UNICEF Danmarks bidrag kan måske blive værdifuldt i forvaltningens generelle kvalitetsarbejde med skolerne.

Spil hinanden gode: Fremme af børns rettigheder er et fælles arbejde på tværs af skole og forvaltning

Forvaltning og skole samarbejder kontinuerligt om at styrke kvaliteten af undervisningen og fremme trivslen for børn og unge i kommunen. Sådan er det i alle landets kommuner. Det gode spørgsmål er, hvordan UNICEFs rettighedsskoler kan tænkes ind på en mere systematisk måde i forvaltningens styringsarbejde, så der opnås en gevinst for både forvaltning, rettighedsskole og kommunen som helhed. Lad os prøve at se på nogle af de samarbejdsformer, der eksisterer i kommuner som har en eller flere rettighedsskoler – først med afsæt i de skoleudviklingssamtaler, som alle kommuner (med eller uden rettighedsskole) afholder.

Over en årrække har de lovpligtige kvalitetsrapporter hvert andet år skabt en fast ramme for dialogen mellem skoler og forvaltning i drøftelserne om særlige indsatsområder. Som noget nyt er kvalitetsrapporterne blevet erstattet af skoleudviklingssamtalerne, der i en årlig kadence skal danne rammen om en ny samarbejdsform mellem skolerne og forvaltningen.²¹ Den nye ramme kan blive en anledning til at skabe en systematisk udveksling af information mellem rettighedsskole og forvaltning, til gavn for begge parter.

Et systematisk blik på børns rettigheder gennem de nye skoleudviklingssamtaler

Folkeskolelovens paragraf 40a sætter rammen for skoleudviklingssamtalerne, der har få formelle krav og en høj grad af lokal frihed til at tilrettelægge samtalerne.²² I Ministeriets vejledning om skoleudviklingssamtaler fremgår det, hvilke lovgivningsmæssige krav, der er til samtalerne. Her er det blandt andet angivet, at: "Resultaterne fra de obligatoriske tests og anden relevant viden skal inddrages i skoleudviklingssamtalen" og "samtalen skal berøre status på eventuelle udviklingsplaner og handlingsplaner".²³

På UNICEFs rettighedsskoler genereres der løbende viden om en række af de kvalitetsparametre, som typisk indgår i drøftelserne mellem forvaltning og skole. Alle rettighedsskoler leverer hvert år data til en undersøgelse faciliteret af UNICEF Danmark. Formålet med undersøgelsen er at følge udviklingen i arbejdet med børns rettigheder

med afsæt i en række generiske indikatorer, som fx skolens tilgang til børns rettigheder i almindelighed.

Det unikke ved både den årlige undersøgelse og målingerne i RettighedsLAB er, at svarmulighederne tager afsæt i rettighedsskolernes aktiviteter. De to undersøgelser tilsammen giver derfor et nuanceret blik på, hvordan rettighedsskolen – gennem et fokus på børns rettigheder – arbejder med de parametre, som typisk allerede indgår i skoleudviklingssamtalerne, fx trivsel, faglig udvikling og rummelighed af elever med særlige behov.

Undersøgelsen har UNICEF Danmark faciliteret siden 2019 på alle rettighedsskoler. Derfor ligger der allerede i dag et stort datasæt, som er indsamlet blandt både elever, lærere, pædagoger, skoleledere og øvrige ansatte. UNICEF Danmark har således viden om progressionen på den enkelte skole, såvel som progressionen for rettighedsskolerne samlet set samt forskellen skolerne imellem. UNICEF Danmark analyserer besvarelsene gennem en åben tilgang, for at finde forklaringer på eventuelle diskrepanser mellem de svar, der kommer fra skolens medarbejdere, og dem der kommer fra skolens elever. I den årlige undersøgelse er spørgsmålene struktureret ud fra forskellige rettigheder og relevante artikler fra Børnekonventionen.

FIGUR

Eksempler på spørgsmål i den årlige baselineundersøgelse på rettighedsskolerne

Relevant artikel fra Børnekonventionen

Eksempler på spørgsmål til eleverne

Eksempler på spørgsmål til de voksne

Synes du, at alle i klassen har lige mulighed for at blive hørt i timerne?

Jeg følger konsekvent de adfærdsregler og tiltag, der er lavet for at hindre nedværdigende behandling af børn.

Oplever du, at de voksne griber ind, hvis du eller en anden elev bliver mobbet?

I hvor høj grad oplever du, at eleverne generelt føler sig trygge lige meget hvor på skolen, de befinder sig?

Bruger din klasselærer jeres charter til at tale om, hvordan det går i klassen?

Er du tydelig over for eleverne omkring de metoder og rammer, du bruger, for at alle oplever at blive hørt i timerne?

UNICEF Danmark inviterer kommuner med rettighedsskoler til at integrere UNICEF Danmarks undersøgelser i skoleudviklingssamtalerne. Det kan både give et nuanceret billede til forvaltningen på, hvordan den konkrete skole har tilpasset rettighedsskolekonceptet til den lokale kontekst, og hvorledes de allerede eksisterende kvalitetsmål understøttes af arbejdet med børns rettigheder.

”Det kan lokalt vurderes, om andre data, herunder kvalitative data, kan understøtte dialogen (red: mellem skole og forvaltning). Ligeledes kan det være, at skolen og kommunalbestyrelsen vurderer, at der i et eller flere år skal være et særligt tematisk fokus for skoleudviklingssamtalerne. I den forbindelse kan det være relevant at inddrage både kvalitative og kvantitative data.”

– Side 16 7 Vejledningen om skoleudviklingssamtaler

En aktiv anvendelse af undersøgelserne ved de årlige skoleudviklingssamtaler vil ikke alene give forvaltningen et indtryk af, hvordan rettighedsskolekonceptet spiller sammen med kommunens kvalitetsstandarder for skolerne. En mere aktiv integration i skoleudviklingssamtalerne vil samtidig give skolen et supplerende datagrundlag til at be- eller afkræfte de tendenser, skolen har observeret i det forgangne år, og efterfølgende beretter om til forvaltningen.

Foruden de kvantitative data har forvaltningen også mulighed for at inkludere kvalitative data i skoleudviklingssamtalen. Kvalitative udsagn kan med fordel opnås gennem en inddragelse af rettighedsskolens rettighedsråd, der primært består af elevrepræsentanter. Som nævnt tidligere kan rettighedsrådet betragtes som et udvidet elevråd, der dog har et mere snævert fokus på rettighedsperspektivet i drøftelserne om principielle temaer såvel som konkrete hverdagsproblemstillinger oplevet af eleverne. En oplagt mulighed er at spørge rettighedsrådet til deres syn på tendenserne, så de antagelser skolens og forvaltningens voksne laver, udfordres af dem det hele handler om – skolens elever.

ANBEFALING

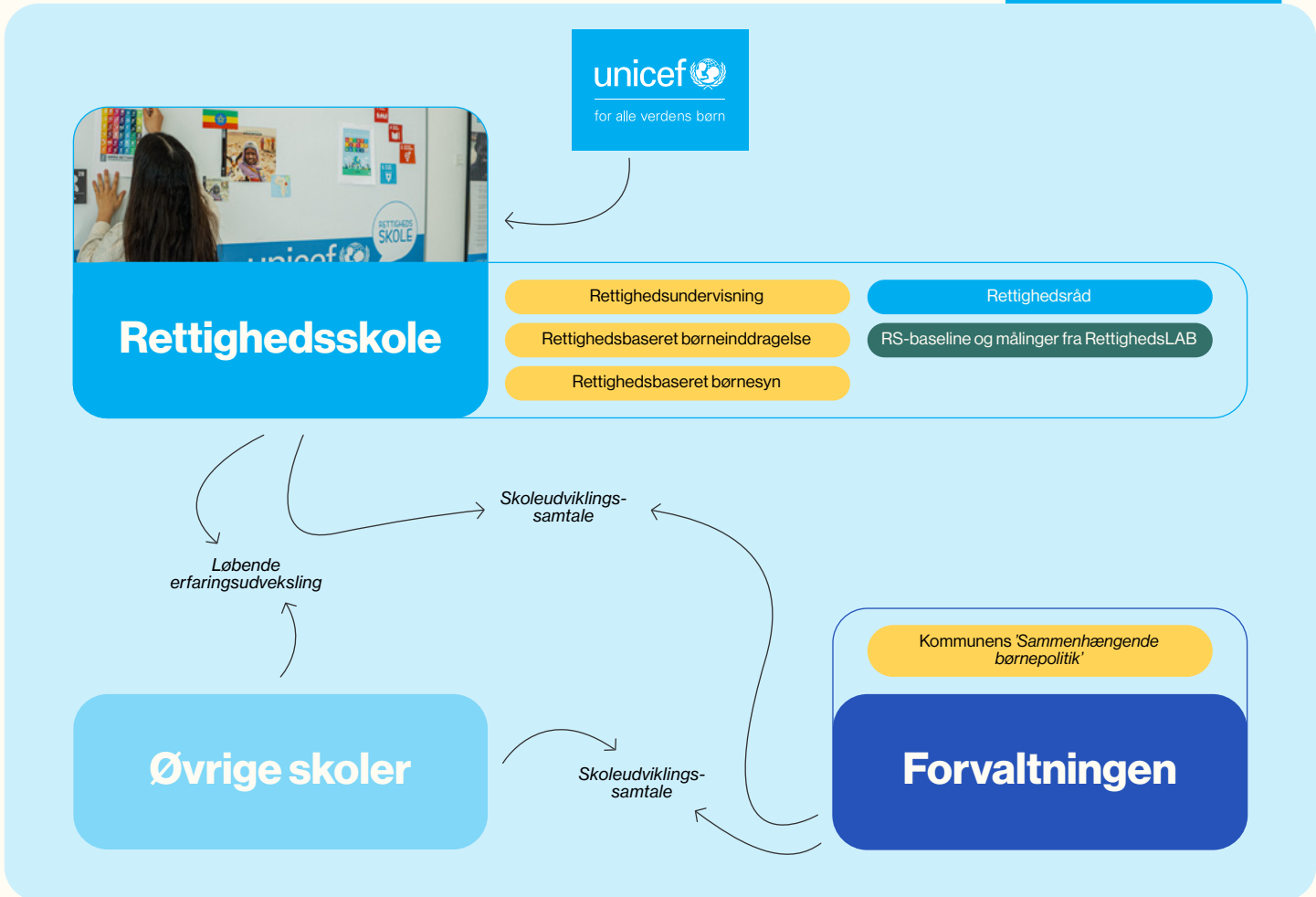
6. ANBEFALING TIL FORVALTNINGEN

Gør tendenserne fra UNICEF Danmarks undersøgelser på rettighedsskolen til et fast punkt til skoleudviklingssamtalerne

Forvaltningen anbefales at spørge systematisk ind til rettighedsskolens særlige indsatser med at fremme børns rettigheder. På skolens initiativ kan der etableres kontakt til UNICEF Danmark, som kan bidrage med at belyse aktuelle tendenser på skolen. Skolens rettighedsråd kan nuancere tendenserne yderligere – gerne gennem direkte deltagelse på den næste skoleudviklingssamtale.

I figuren er det illustreret, hvordan et mere systematisk flow for deling af viden og indhøst af erfaringer potentielt kan skabe ringe i vandet mellem hhv. rettighedsskolen, kommunens øvrige skoler og forvaltningen. UNICEF Danmark tilbyder at levere viden og sparring.

FIGUR

Stort potentiale for videndeling i kommuner med både rettighedsskoler i udsatte og ikke-udsatte boligområder

Fra skoleåret 2024/2025 vil seks kommuner i Danmark både have rettighedsskoler, som allerede er certificeret, og rettighedsskoler beliggende i udsatte boligområder, der først nu påbegynder arbejdet. For særligt disse kommuner ligger der et stort potentiale i at tilrettelægge en proces, som skaber videndeling på tværs af både (1) de eksisterende rettighedsskoler, (2) de nye rettighedsskoler i udsatte boligområder, (3) forvaltningen og (4) kommunens øvrige skoler.

Et eksempel på en sådan kommune er Aalborg Kommune, der siden 2017 har været repræsenteret af en rettighedsskole, da Vestbjerg Skole påbegyndte arbejdet. I 2018 fulgte Herningvej Skole trop og fra skoleåret 2024/2025 er Herningvej Skole lagt sammen med Tornhøjsskolen under navnet Bundgaardsskolen. Bundgaardsskolen er blandt de nye rettighedsskoler i udsatte boligområder.

Kommuner med både nye og eksisterende rettighedsskoler:

+ Aalborg

+ Ishøj

+ Holbæk

+ Høje-Taastrup

+ København

+ Brøndby

Der er opsamlet mange erfaringer på Aalborgs rettighedsskoler, og Herningvej Skole var allerede før sammenlægningen med Tornhøjsskolen forberedt på at udnytte de nye potentialer. Herningvej Skole har tidligere eksperimenteret med koncepter for videndeling om børns rettigheder med andre skoler i kommunen. Skolen har tradition for, at mødes med Vestbjerg Skole og Læsø Skole, for at dele erfaringer under kaldenavnet "Nordjysk Råd", hvor både voksne og elever deltager. Mødets output bliver en række punkter til arbejdet på de tre skoler og en øget bevidstgørelse blandt eleverne om, at børns rettigheder ikke kun er noget, der arbejdes med på en enkelt skole, da Børnekonventionen gælder for alle børn.

”Som lærer kan du opleve at stå alene med opgaven omkring rettighedsrådet og rettighedsarbejdet på skolen. Derfor er vigtigt, at vi voksne har et tæt og brugbart samarbejde mellem skolerne i forhold til at dele viden samt udvikle på større idéer sammen. Vi har også jævnligt kontakt via mail. Fremadrettet vil vi gerne planlægge en fast dag om året, hvor vi mødes – så er det i kalenderen! I år inviterede Vestbjerg Skole på besøg.”

– Mette Victoria Andersen, Rettighedsskolekoordinator på Herningvej Skole

I ”Nordjysk Råd” ønsker de at tænke Børnekonventionen aktivt ind i de mange aktiviteter, skolerne allerede er i gang med, frem for alene at tænke konventionen som en katalysator for nye aktiviteter.

Herningvej Skole har allerede få år efter opstarten som rettighedsskole igangsat et arbejde med at tænke børns rettigheder ind som en tematik, der understøtter fagplanerne. Dels for at forankre børns rettigheder i et bredt udsnit af relevante fag og undervisningsforløb, der skaber sammenhæng og en tværfaglig forståelse for børns rettigheder, dels for at understøtte, at børns rettigheder får den plads i skolens prioriteringer, som skolerne mener er nødvendig under hensyntagen til ressourceplanlægning og tidsstyring i en travl skolehverdag.

VIDENDELING PÅ TVÆRS AF RETTIGHEDSSKOLER

”Nordjysk Råd” i Aalborg

Der har været rettighedsskoler i Aalborg siden 2017. Over tid har skolerne opdaget et tiltagende potentiale i at videndele med hinanden. Det er i dag ambitionen for rettighedsskolerne i kommunen, at de mødes årligt – både voksne og elever – for at udveksle erfaringer og lære af hinandens måder at tilgå arbejdet med børns rettigheder.

På det seneste møde i ’Nordjysk Råd’ var følgende på agendaen:

- Succeser og udfordringer med rettighedsarbejdet. Oplæg fra begge skolers rettighedsråd om deres arbejde.
- Sociale aktiviteter og rundvisning på Herningvej Skole, så eleverne fra Vestbjerg Skole fik et konkret blik på, hvad det vil sige at arbejde med børns rettigheder, og hvad et Klassecharter er.
- Fælles snak om, hvordan rettighedsskolerne kan bidrage til, og involveres i, de tiltag, som Aalborg Kommune laver for børn og unge bredt set.

At Herningvej Skole har været en lokal drivkraft for videndeling ligger i tråd med intentionerne fra formålsbeskrivelsen af UNICEFs rettighedsskolekoncept, der er et globalt UNICEF-koncept, som også lever i en række andre lande. Erfaringer viser, at arbejdet med rettigheder bedst forankres i praksis, når skolerne på eget initiativ definerer, hvordan arbejdet skal organiseres.

I Aalborg Kommune har forvaltningen en høj grad af indsigt i rettighedsskolernes arbejde. Kommunen arbejder med et tværgående fokus på samspillet mellem skolerne indbyrdes, mellem forvaltningen og skolerne – men også mellem skolerne og de omkringliggende boligområder og bydele. I de fleste kommuner findes der gode eksempler på, hvordan både skoler og lokalområdet profiterer af et tæt samarbejde. Og i Aalborg Kommune har forvaltningen taget skridtet videre ved at bringe sig selv i spil som en medspiller i de decentrale samarbejdsflader – og endda med direkte afsæt i det rettighedsbaserede børnesyn.

Aalborg Kommune arbejder med de boligsociale helhedsplaner gennem et fokus på sammenhængskraft og medborgerskab ved at understøtte samarbejdet mellem boligområder og skoler. Det sker blandt andet i området omkring Bundgaardsskolen, hvor forvaltningen tænker børneinddragelse og børns rettigheder aktivt ind med udgangs-

punkt i Laura Lundy's model for meningsfuld rettighedsbaseret børneinddragelse. Et stærkt fokus på rettighedsbaseret børneinddragelse viser sig blandt andet ved, at forpersonen fra Aalborgs Ungebyråd også er involveret i arbejdet. UNICEF Danmark opfordrer de kommuner, der har flere rettighedsskoler – og særligt dem, der både har eksisterende og nye rettighedsskoler – til at lade sig inspirere af Aalborg Kommunes anvendelse af rettighedsbaseret børneinddragelse som et element i helhedsplanerne for skoler og byområder.

Et rettigheds-kickoff i kommuner med rettighedsskoler i udsatte boligområder

I seks kommuner, der ikke i forvejen har en rettighedsskole, er der nye rettighedsskoler, der er beliggende i udsatte boligområder. Det betyder, at hverken kommunernes skoler eller forvaltning har arbejdet med UNICEF Danmarks rettighedsskolekoncept før. De seks skoler ligger alle i udsatte boligområder, hvor kommunen gennem øvrige initiativer faciliterer et samarbejde mellem forvaltning, skole og boligområder.

For skoleforvaltningerne i netop disse kommuner ligger der aktuelt et potentiale i at understøtte de nye rettighedsskoler proaktivt i opstartsprocessen. Forvaltningen har – alt andet lige – et bedre overblik over indsatser og projekter, der drives i de områder skolerne ligger i, end skolerne har. Hvis forvaltningen helt fra de nye rettighedsskolestart kender til de kommende milepæle for skolernes arbejde med at fremme børns rettigheder, kan det styrke kommunens strategiske muligheder for at tænke et rettighedsbaseret perspektiv ind på en mere helhedsorienteret måde.

Kommuner, hvor den nye rettighedsskole er kommunens første rettighedsskole:

+ Helsingør

+ Albertslund

+ Randers

+ Odsherred

+ Guldborgsund

+ Lolland

En af de nye rettighedsskoler er Al Irchad Skolen i Helsingør. UNICEF Danmark og Al Irchad Skolen har allerede indledt et arbejde med at definere potentielle synergier til andre projekter, hvor skolen gennem rettighedsskolekonceptet kan bringe sig selv i spil.

I Helsingør Kommune arbejder SSP-teamet med både tværgående og lokalt forankrede indsatser, og særligt indsatserne i og omkring Al Irchad Skolen har både skoleledelsen og SSP-teamet identificeret som gode løftestænger for børns rettigheder. Helsingørs SSP-team kan gennem kompetenceudvikling i Børnekonventionen integrere konkrete

rettigheder i de oplæg, der holdes til forældregrupperne på skolen. Stofmisbrug, kriminalitet og problematikker beslægtet til børn og unges færden på sociale medier er typiske tematikker, som SSP-teamet taler med forældregrupperne om. Ved at tilføje et rettighedsperspektiv til problemstillingerne kan både skole, hjem og elever gøre aktivt brug af et rettighedsbaseret børnesyn. Skolens rolle som katalysator for at fremme elevernes rettigheder kan gennem et opdateret videngrundlag i SSP-teamet bygge bro mellem de udfordringer, forældrene oplever at stå med, og det pædagogiske arbejde omkring eleverne i almindelighed – og de elever, der befinder sig i udsatte positioner i særdeleshed. UNICEF Danmarks rolle er at levere materiale til SSP-teamet på en let konverterbar måde. Et eksempel herpå er to caseøvelser, som UNICEF Danmark har udviklet, der ansporer medarbejderne til at reflektere over konkrete rettigheder, og hvordan de kan fremmes på bedste vis. De to caseøvelser handler om hhv. Benjamin og Sofia, der begge er børn i udsatte positioner. De to cases kan findes på [UNICEF Danmarks læringsportal](#).

Et af de projekter, der drives i Helsingør, hedder 'Sammen om hinanden'. Projektet er målrettet børn og unge i tre af Helsingørs boligområder, herunder Boliggården, tæt på Al Irchad Skole. Projektets mål er at styrke det gode børne- og ungeliv ved at give børn og unge positive værktøjer og selvforståelse, så de kan træffe beslutninger, der er gode for dem selv, andre og deres fremtid.²⁴ Det er en væsentlig antagelse i projektet, at medbestemmelse til børn og unge i samspil med opbygning af deres demokratiske, sociale og personlige kompetencer styrker deres glæde og trivsel. Projektet har børnedemokrati i fokus, og dermed en række fællesnævner til rationale bag rettighedsbaseret børneinddragelse og børnesyn, som Al Irchad Skolen i den kommende tid skal arbejde med som rettighedsskole.

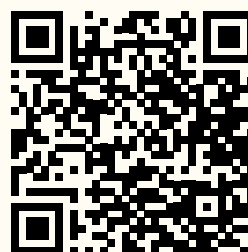
FRA BØRNEDEMOKRATI TIL RETTIGHEDSBASERET BØRNESYN

Synergier mellem SSP, boligområde og rettighedsskole i Helsingør

Projektet 'Sammen om hinanden' i Helsingør Kommune involverer en række aktører – herunder boligforeninger, SSP og forvaltningen.

UNICEFs nye rettighedsskole har en proaktiv tilgang til dens nye rolle. Ved at være opsøgende gennem allerede eksisterende projekter, kan det rettighedsbaserede børnesyn blive en fællesnævner, der rækker ud over skolens virke alene. Skolen har tidligere involveret sig i andre projekter med en tilsvarende intention, fx EU-projektet 'Stronger Children' om demokrati og kritisk tænkning.

INSPIRATION

Scan eller klik på QR-koden for at gå til Helsingør Kommunes beskrivelse af formålet med projektet 'Sammen om hinanden'.

Et konsekvent fokus på at indsamle og anvende erfaringer i kommunerne med rettighedsskoler i ikke-udsatte boligområder

I en række kommuner findes en eller flere af UNICEFs rettighedsskoler, som over flere år har arbejdet med at fremme børns rettigheder lokalt. Nogle skoler efterspørger i højere grad end andre, at forvaltningen understøtter arbejdet. Uanset hvilke samarbejdsflader, der er mellem skolen og forvaltningen, så er fællesnævneren for disse skoler, at de har opsamlet en række erfaringer, som med få greb kan have en positiv afsmittende effekt på kommunens øvrige skoler, der ikke er rettighedsskoler. Kommuner, som over en årrække har haft en eller flere rettighedsskoler, men som ikke har skoler, der opstarter som nye rettighedsskoler i 2024, står med en anden opgave foran sig end den, der ligger hos de før beskrevne kommuner.

I disse kommuner er der nemlig alene (1) skole, der er veletableret som rettighedsskole og (2) skoler, der endnu ikke er rettighedsskoler. Derfor kan forvaltningens opgave med fordel være at analysere sig frem til, hvilke eventuelt uudnyttede potentialer og erfaringer, der ligger i samarbejdet og udvekslingen mellem de veletablerede rettighedsskoler og forvaltningen.

UNICEF Danmark ved, at et serviceeftersyn af forvaltningens kendskab til ikke alene børns rettigheder, men også til rettighedsskolens konkrete arbejde med børns rettigheder, kan bibringe en opdateret forventningsafstemning mellem rettighedsskole og forvaltning om de kommende års planlagte mål for at fremme børns rettigheder på begge niveauer. Det er ikke alene ærgerligt i et organisatorisk perspektiv, når erfaringer går tabt. Det er samtidig kontraproduktivt, når kommunernes trængte rammevilkår holdes in mente, fordi en række af de værktøjer rettighedsskolerne arbejder med, er let implementerbare i både forvaltningen og på kommunens øvrige skoler. Den største taber er kommunens børn og unge, når succesfulde resultater, der fremmer deres rettigheder, ikke bringes til et systemisk niveau, som sikrer den strukturelle forandring.

Kommuner med eksisterende rettighedsskoler i ikke-udsatte boligområder:

- + Assens
- + Kalundborg
- + Læsø
- + Middelfart
- + Nyborg
- + Næstved
- + Odense
- + Ringkøbing-Skjern
- + Ringsted
- + Roskilde
- + Silkeborg
- + Syddjurs
- + Vejle
- + Aarhus

Ringsted Kommune har udviklet skabeloner til nye styringssamtaler, som kan anvendes ved de skoleudviklingssamtaler, der har erstattet kvalitetsrapporterne. Skabelonerne giver udbredt plads til lokale tilpasninger for den enkelte skole og i flere af styringssamtalernes punkter er der rig mulighed for at tænke børns rettigheder ind som et fast tilbagevendende punkt. Du kan se Ringsteds skabeloner til styringssamtaler i den materialepakke med eksempler på skoleudviklingssamtaler i praksis, som Styrelsen for Undervisning og Kvalitet har udgivet.²⁵

Dagmarskolen i Ringsted, som påbegyndte det systematiske arbejde med børns rettigheder som rettighedsskole tilbage i 2016, har over årene været initiativtager til inspirationsevents mellem skoler, så et bredt udsnit af kommunens skoler – med forskellige profiler og elevsammensætninger – kunne lade sig inspirere af Dagmarskolens arbejde med børns rettigheder. Med øget bevågenhed fra forvaltningen på denne type skoleinitierede events, kan forvaltningen blive en medspiller i at understøtte et stærkt rettighedsfokus på tværs af skoler i kommunen.

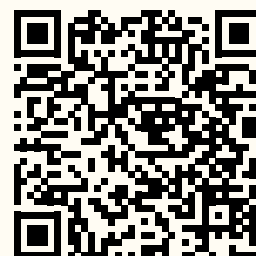
INSPIRATIONSEVENT MELLEM SKOLER

Dagmarskolen inviterer til videndeling

Dagmarskolen i Ringsted inviterede allerede i 2019 til et inspirations-event, hvor 10 øvrige skoler deltog. Der var inspirationsoplæg og elevworkshops for at vise, hvordan skolens fokus på særligt følgende fem værdier hænger sammen med Børnekonventionen: Rummelighed, respekt, tryghed, engagement og ansvarsfølelse.

Ved at scanne eller klikke på QR-koden kan du læse skolens værdisæt, og se hvordan børns rettigheder træder tydeligt frem.

INSPIRATION

Scan eller klik på QR-koden for at gå til skolens værdisæt.

ANBEFALING

7. ANBEFALING TIL FORVALTNINGEN

Støt proaktivt op om nye og kommende rettighedsskoler

Hvis en eller flere nye rettighedsskoler starter op, så drøft med skolen, hvordan forvaltningen bedst understøtter opstarten – og deltag sammen med repræsentanter fra skolen i relevante vidensdelingsnetværk med andre kommuner og UNICEF Danmark.

De syv anbefalinger

UNICEF Danmark håber, at du er blevet inspireret til arbejdet med børns rettigheder i din kommune. Herunder ser du en opsamling på anbefalingerne til forvaltningen.

1. ANBEFALING TIL FORVALTNINGEN

Gennemfør den øvelse, rettighedsskolerne laver, for at definere et fælles børnesyn

2. ANBEFALING TIL FORVALTNINGEN

Gennemfør aktionsværktøjet og få en styrket forståelse for det rettighedsbaserede børnesyn i praksis

3. ANBEFALING TIL FORVALTNINGEN

Integrér en rettighedsbaseret inddragelse af børn og unge i de formelle høringskanaler

4. ANBEFALING TIL FORVALTNINGEN

Anvend konceptet for rettighedsundervisning til kurser og oplæg for dit team, din afdeling eller i hele forvaltningen

5. ANBEFALING TIL FORVALTNINGEN

Gør brug af de data UNICEF Danmark indsamler via RettighedsLAB, når der drøftes kvalitet med skolerne

6. ANBEFALING TIL FORVALTNINGEN

Gør tendenserne fra UNICEF Danmarks undersøgelser på rettighedsskolen til et fast punkt til skoleudviklingssamtalerne

7. ANBEFALING TIL FORVALTNINGEN

Støt proaktivt op om nye og kommende rettighedsskoler

Litteratur

1. <https://www.unicef.dk/wp-content/uploads/2023/12/boern-har-begraenset-kendskab-til-deres-rettigheder.pdf>
<https://www.unicef.dk/wp-content/uploads/2024/06/infografik-medbestemmelse.pdf>
2. <https://www.sbst.dk/bolig/udsatte-boligomraader-og-parallelsamfund/omraadeafgraensninger->
3. https://www.unicef.dk/wp-content/uploads/2024/01/policy_brief-inkorporering.pdf
4. <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2023/10073>
5. https://sm.dk/Media/638385710796169369/fra-konvention-til-kommunal-handicappolitik_UA.pdf
6. <https://www.sbst.dk/boern/boernene-foerst-og-barnets-lov-/dinside>
7. <https://www.childfriendlycities.org/cfci-framework>
8. Børnesyn & Inddragelse. Schwartz, I. & Warming, H., 31 mar. 2023, I: Dansk Pædagogisk Tidsskrift. 2023, 1, s. 18-29.
9. Childism. Warming, H., 2020, The SAGE Encyclopedia of Children and Childhood Studies. Cook, D. T. (red.). 1 udg. London: SAGE Publications, Bind 1-4. s. 355-357 3 s.
10. Warming, Hanne (2016). Udvikling af børnesynet i Børnerådet, Håndbog i Børneinddragelse.
11. Barnets lov (2024). LBK nr. 83 af 25/01/2024.
12. FN's Børnekonventions artikel 12.
13. Petersen & Kornerup (2021). Børn som deltagere i professionel praksis. Åbninger & rettigheder. Hans Reitzels Forlag: København.
14. Petersen & Kornerup (2021). Børn som deltagere i professionel praksis. Åbninger, muligheder og rettigheder. Hans Reitzels Forlag: København.
15. https://www.boerneraadet.dk/media/u4eex2kz/brd_hoer_godt_efter_del1_rapport_2021-final-a.pdf
16. <https://nau.dk/udgivelser/>

17. Child and Adolescent Participation in the CG Phase III_Version 1.0-Dec2021.pdf (unicef.org)
18. Laura Lundys model for børneinddragelse – målrettet myndighedsområdet (sbst.dk)
19. United Nations Declaration on Human Rights Education and Training (2011) tilgængelig her: <https://www.ohchr.org/en/resources/educators/human-rights-education-training/11-united-nations-declaration-human-rights-education-and-training-2011>
20. World Programme For Human Rights Education Fourth Phase Plan Of Action 2022 tilgængelig her: https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-10/OHCHR-OSGEY-UNESCO-World_Programme-for-Human-Rights-Education_Fourth-Phase.pdf
21. <https://www.uvm.dk/folkeskolen/test-evaluering-og-skoleudvikling/skoleudviklingssamtaler>
22. <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2021/1887>
23. <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/udd/folke/pdf24/jan/240130-skoleudviklingssamtaler--vejledning-og-inspiration-til-dialog-mellem-skoler-og-kommunalbestyr.pdf>
24. <https://ssp.helsingor.dk/til-fagpersoner/sammen-om-hinanden>
25. <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/udd/folke/pdf24/jan/240130-skoleudviklingssamtaler---eksempler-fra-praksis.pdf>

for alle verdens børn